

VA-riktlinje för Örnsköldsviks kommun (utgör del av Örnsköldsviks kommuns VA-plan)

Antagen 2017-11-24

Antagen av: Kommunledningsförvaltningschef Samhällsbyggnadschef VD, Miva	Dokumentnamn: VA-riktlinje för Örnsköldsviks kommun	Ärendebeteckning: Kst/2015:649
Dokumentägare: Kommunledningsförvaltningschef Samhällsbyggnadschef VD, Miva	Dokumentansvarig: Tillväxtchef Bygg- och miljöchef VA-chef, Miva	Publiceras: www.ornskoldsvik.se www.miva.se
Ersätter dokument: Finns inget befintligt dokument.	Revideras: 1 gång/mandatperiod eller vid behov	Utvärderas: Inför varje revidering
Version: Första utgåvan	Reviderad av: Projektgruppen VA- projektet	Datum: 2017-11-24
Relaterade dokument: VA-policy för Örnsköldsviks kommun (del av VA-planen) VA-strategi för Örnsköldsviks kommun (del av VA-planen) VA-översikt Dagvattenpolicy och Dagvattenstrategi för Örnsköldsviks kommun		
Målgrupp: Kommunkoncernen		

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	2
1.1	Arbetsprocess och uppbyggnad.....	2
1.2	Uppdatering, implementering och antagande.....	3
1.3	Läsanvisningar.....	5
2.	Riktlinje för VA-Planering.....	6
2.1	För kommunen i stort.....	6
2.2	För den allmänna VA-anläggningen.....	7
2.2.1	Övergripande.....	7
2.2.2	Dricksvatten.....	7
2.2.3	Spillvatten.....	7
2.2.4	Dagvatten.....	8
2.2.5	Sammanfattning - prioriterade åtgärder för den allmänna anläggningen.....	8
2.3	Utbyggnad av allmän VA-försörjning.....	10
2.3.1	Behovsbedömning av allmän VA-försörjning.....	11
2.3.2	VA-utbyggnadsområden.....	13
2.4	I väntan på utbyggnad av allmän VA-försörjning.....	18
2.4.1	Ny- och ombyggnation.....	18
2.4.2	Nya bebyggelse- och omvandlingsområden.....	19
2.4.3	Tillsyn och prövning.....	19
2.4.4	Principer för "i väntan på", för olika tidshorisonter.....	20
2.5	Enskild VA-försörjning utanför verksamhetsområde.....	22
2.5.1	Tillsyn av enskilda avlopp och vattentäkter.....	22
2.5.2	Prövning av enskilda avlopp.....	23
2.5.3	Tekniska lösningar för gemensamt VA.....	24
2.6	VA på öarna i skärgården.....	25
3.	Konsekvensanalys.....	26
3.1	Beskrivning av alternativen.....	26
3.2	Ekonomiska konsekvenser.....	27
3.2.1	Konsekvenser för fastighetsägare med allmän anläggning.....	27
3.2.2	Konsekvenser för fastighetsägare med enskild anläggning.....	28
3.2.3	Konsekvenser för kommunen och dess medborgare.....	28
3.3	Miljömässiga konsekvenser.....	30
3.4	Sociala konsekvenser.....	31
3.5	Nollalternativet.....	33
3.6	Slutsatser och diskussion.....	36
	Bilaga 1 - Ordlista och begreppsförklaringar.....	37
	Bilaga 2 - Modell för behovsbedömning av allmän VA-försörjning.....	39
	Bilaga 3 – Kartöversikt VA-utbyggnadsområden.....	40

1. Inledning

För att kunna realisera VA-policyn och VA-strategins intentioner om att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar VA-försörjning i Örnsköldsviks kommun krävs kontinuitet, struktur och samverkan i det övergripande VA-planeringsarbetet. VA-riktlinjen är en del av kommunens övergripande VA-planering och utgör tydliga förhållningssätt och vägleder mot ett effektivt åtgärdsarbete. Där ingår även bland annat en dagvattenpolicy och en dagvattenstrategi för kommunen.

Syftet med riktlinjen för VA-planering för Örnsköldsviks kommun är att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar hantering av dricksvatten och avlopp i kommunen. Dessutom ska medborgarnas behov gällande vatten- och avloppsförsörjning tillgodoses. Riktlinjen ska utgöra ett tydligt och genomarbetat underlag för planering och prioritering, vilket är en förutsättning för ett effektivt åtgärdsarbete.

1.1 Arbetsprocess och uppbyggnad

Uppdraget att ta fram en kommunövergripande VA-plan är en av de utpekade åtgärderna i översiktsplanen (ÖP) som antogs i december 2012 i Örnsköldsviks kommun. Projektdirektivet för arbetet kom under våren 2015, från Carina Edblad, förvaltningschef Samhällsbyggnadsförvaltningen Örnsköldsviks kommun och Gerth Mattebo, vd Miljö och Vatten i Örnsköldsvik AB (Miva). Arbetet är viktigt för Örnsköldsviks kommun för att få ett gemensamt och kommunövergripande synsätt och kunskapsplattform gällande VA-hanteringen i kommunen.

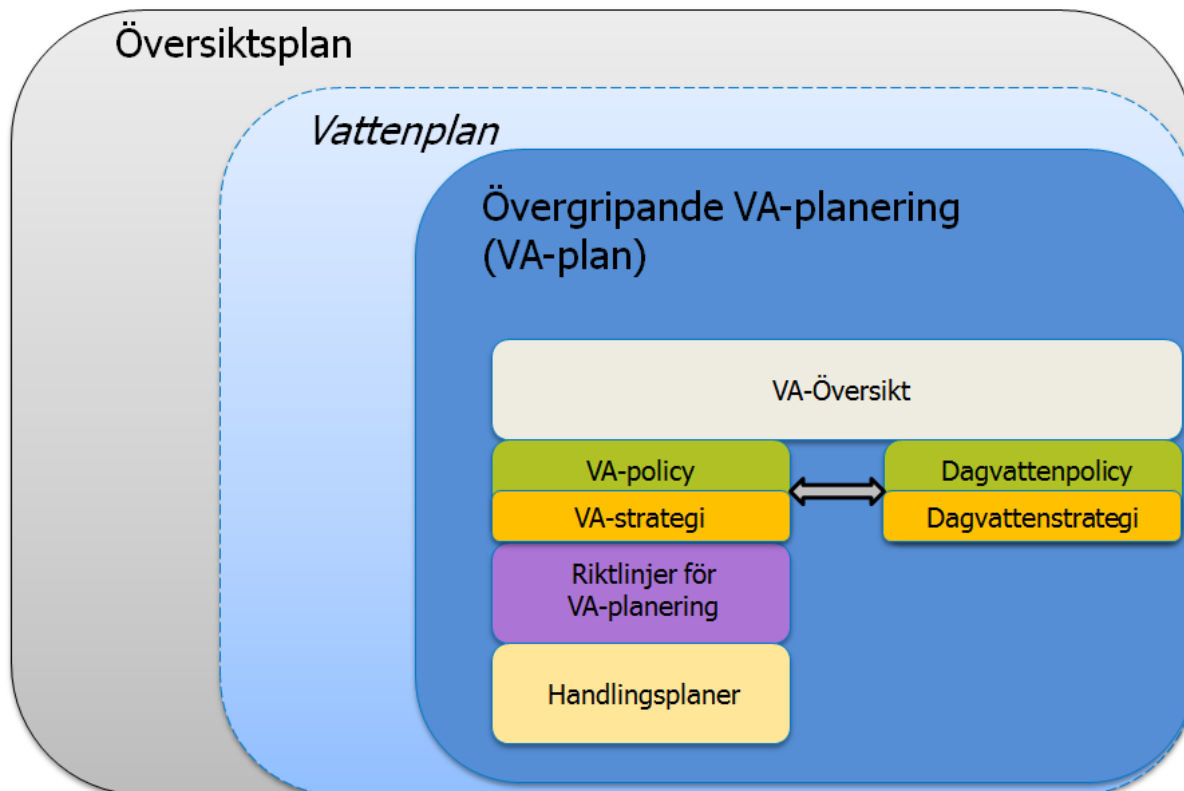
Arbetet har medfinansierats genom statsstöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) förmedlade av Länsstyrelsen i Västernorrlands län.

Örnsköldsviks kommun startade en arbetsgrupp med tjänstemän från kommunledningsförvaltningens tillväxtavdelning, samhällsbyggnadsförvaltningens bygg- och miljöavdelningen och Miva för arbetet. Ett första steg var att arbeta fram en VA-översikt som utgör det första dokumentet i arbetet och beskriver nuläge, förutsättningar, lagar och riktlinjer samt framtida behov. Därefter har både en VA-policy och en VA-strategi tagits fram. Policyn anger och ringar in vilka övergripande frågor kommunen behöver arbeta vidare med och strategin anger vägen för att nå dit. VA-strategin utgör viktiga ställningstaganden i det vidare arbetet med framtagande av VA-riktlinjen (detta dokument). Figur 1 anger den kommunövergripande VA-planeringens delsteg.

Figur 1. Den kommunövergripande VA-planeringens delsteg.

Arbetet följer Havs- och vattenmyndighetens (HaV) manual för VA-planering och är anpassat till Örnsköldsviks styrdokumentstruktur. Figur 2 visar dokumentstrukturen, dess olika delmoment samt hur den övergripande VA-planeringen korrelerar med bland annat Översiktsplanen.

Figur 2. Dokumentstruktur för övergripande VA-planering och hur de förhåller sig till övriga planer.

1.2 Uppdatering, implementering och antagande

VA-riktlinjen uppdateras varje mandatperiod, det vill säga vart fjärde år och respektive förvaltning/styrelse ansvarar för att det genomförs. Skälen för detta tidsperspektiv är att det följer Översiktsplaneprocessens tidplan och samordningsvinster kan erhållas. Det bör dock poängteras att VA-riktlinjen är det levande dokument som kan behöva uppdateras oftare än vart fjärde år, då lagstiftning och nationella regelverk ständigt förändras.

Riktlinjen uppfylls genom att kommunen och Miva arbetar in och budgeterar identifierade behov som utvecklade åtgärder i sina verksamhetsplaner. Investeringsbehoven inom befintliga och blivande verksamhetsområden för allmänna vattentjänster ligger till grund för VA-taxan, som beslutas av kommunfullmäktige.

Implementering av åtgärdsarbetet enligt VA-riktlinjen förutsätter ett nära samarbete mellan Miva, samhällsbyggnadsförvaltningen och kommunledningsförvaltningen, där tjänstemän från bolag och de berörda förvaltningarna behöver intensifiera det redan

påbörjade VA-planeringsarbetet. Anpassningar av organisationen kommer att krävas för att möta uppsatta mål.

Tabell 1 nedan visar dokumentägare och beslutsvägar för respektive delmoment VA-översikt, VA-policy, VA-strategi respektive riktlinje för VA-planering (VA-riktlinje).

Dokument		Dokumenttyp	Dokumentägare	Beslutande instans
VA-översikt		Rapport	Respektive förvaltning styrelse	Beslut krävs ej
VA-policy		Styrdokument	Kommundirektör	Kommunfullmäktige (KF)
VA-strategi		Styrdokument	Kommundirektör	Respektive nämnd/ bolagsstyrelse samt Kommunstyrelsen (KS)
VA-riktlinje	För kommunen i stort	Riktlinje	Kommunledningsförvaltningen	Chef Kommunledningsförvaltningen
	För den allmänna VA-anläggningen	Riktlinje	Miva	VD Miva
	För utbyggnad av allmänt VA	Riktlinje	Miva	VD Miva
	För i väntan på VA-utbyggnad	Riktlinje	Samhällsbyggnadsförvaltningen	Chef Samhällsbyggnadsförvaltningen
	För enskild VA-försörjning	Riktlinje	Samhällsbyggnadsförvaltningen	Chef Samhällsbyggnadsförvaltningen
	För VA på öar i skärgården	Riktlinje	Samhällsbyggnadsförvaltningen	Chef Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tabell 1. Dokumentägare och beslutande instans för respektive dokument.

1.3 Läsanvisningar

VA-riktlinjen består av ett inledande kapitel (kapitel 1) som beskriver bakgrund, arbetsprocessen och förutsättningar.

Kapitel 2 utgörs av själva VA-riktlinjen med sex huvudsakliga delar:

- Riktlinje för kommunen i stort
- Riktlinje för den allmänna VA-anläggningen
- Riktlinje för utbyggnad för allmän VA-försörjning
- Riktlinje för i väntan på utbyggnad av allmän VA-försörjning
- Riktlinje för enskild VA-försörjning
- Riktlinje för VA på öarna i skärgården

Kapitel 3 omfattar en konsekvensbeskrivning med ekonomiska, miljömässiga respektive sociala konsekvenser.

Bilaga 1 omfattar en ord- och begreppslista som förklarar och definierar de mest väsentliga begreppen i dokumentet.

Läs även den VA-policy och VA-strategi samt den VA-översikt som tagits fram inom projektet och som ligger till grund för VA-riktlinjen.

2. Riktlinje för VA-Planering

Detta kapitel beskriver riktlinjer i sex delar: för kommunen i stort, den allmänna VA-anläggningen, utbyggnad för allmänt VA, i väntan på VA-utbyggnad, för enskild VA-försörjning och VA på öarna i skärgården.

2.1 För kommunen i stort

Genom kunskapsspridning breddas förståelsen för vilken betydelse vatten- och avloppsförsörjningen har för bebyggelsens och samhällets utvecklingsmöjlighet i stort. Det leder till att VA-frågan kommer tidigt in i samhällsplaneringsprocessen och bidrar till att horisonten för VA-planeringen blir tillräckligt lång för att kunna följa intentionerna i VA-policyn och de strategiska ställningstagandena.

En intern organisation/nätverk mellan kommunen och VA-huvudmannen (Miva) ska finnas som med ett tydligt definierat uppdrag och funktion leder och säkerställer att den övergripande VA-planeringen vidmakthålls, utvecklas och samordnas mot översiktsplanen och den fysiska planeringen i övrigt.

En fungerande vattenplanering är en förutsättning för att kunna nå såväl miljökvalitetsnormerna (MKN) som miljökvalitetsmålen för vatten. Kommunens vattenarbete ska vara långsiktigt hållbart och kostnadseffektivt.

Länsstyrelsen arbetade 2016 fram en regional vattenförsörjningsplan där samtliga kommuner i länet var med och bidrog med kunskap. Med stöd av detta arbete behövs nu en vattenförsörjningsplan tas fram för Örnsköldsviks kommun. En sådan plan identifierar och beskriver tillgång och kvalitet på befintliga och potentiella vattenresurser i ett flergenerationsperspektiv. I planen beskrivs även risker och hot samt åtgärder för att skydda vattenresurser.

2.2 För den allmänna VA-anläggningen

Ett ständigt förbättringsarbete sker med den befintliga VA-anläggningen. För detta arbete finns sedan tidigare givna processer och kontinuerligt förnyade handlingsplaner, vilka inte berörs i detta sammanhang. Några viktiga delar som har stor betydelse för att åstadkomma en långsiktigt hållbar VA-försörjning beskrivs dock nedan.

2.2.1 Övergripande

Förnyelsetakten av VA-anläggningen ska vara anpassad dels mot anläggningens tekniska och ekonomiska livslängd, dels mot kostnader att vidmakthålla anläggningens funktion i form av drift och underhåll.

VA-avgifter ska tas ut för att täcka nödvändiga kostnader för den allmänna VA-anläggningen. För att taxan ska hållas skälig och rättvis samt anpassad mot rätt kostnadsnivåer ska såväl konstruktion som avgiftsnivå kontinuerligt ses över.

ABVA ska tydligt beskriva de regler som gäller för användande av den allmänna VA-anläggningen samt vara uppdaterad och anpassad mot gällande VA-taxa.

Verksamhetsområdesgränserna ska vara uppdaterade mot aktuell geografisk utbredning av den allmänna VA-anläggningen.

Användning av förnyelsebar energi eftersträvas och ska övervägas i alla beslut gällande optimering, förnyelse och utveckling.

2.2.2 Dricksvatten

För att säkerställa en hög leveranssäkerhet med god kvalitet av dricksvatten behöver, som huvudprincip, dricksvattenproduktionen koncentreras till ett färre antal produktionsanläggningar som kan samverka genom sammanbundna distributionssystem.

Vid underhålls- och förnyelseåtgärder tas hänsyn till faktorer som klimatförändringspåverkan och framtida försörjningsbehov.

Råvattnets kvalitet och kvantitet ska säkras och kontinuerligt övervakas som en del i analysen av produktionsanläggningens optimeringsbehov.

Vitala ledningsstråk bör vara dubblerade.

2.2.3 Spillvatten

Som ett led i att översvämningssäkra spillvattensystemet och minska föroreningsinnehållet i slammet ska andelen tillskottsvatten i spillvattensystemet minskas.

Vid underhålls- och förnyelseåtgärder tas hänsyn till faktorer som klimatförändringspåverkan och framtida försörjningsbehov.

Ett ökat fokus på processoptimering av avloppsreningsverken resulterar i högre resurs-effektivitet, minskade bräddningar och skapar utrymme för ökat antal anslutna personer.

Förutsättningar för en hållbar slamhantering skapas genom kontinuerligt uppströmsarbete och information.

Kartläggning och åtgärdande av de trånga sektionerna i systemet ska genomföras där risken bedöms som hög att bräddningar och översvämningar periodvis kan ske på grund av överbelastning.

2.2.4 Dagvatten

Det dagvattensystem som tillhör den allmänna anläggningen ska tydliggöras.

Principer och metoder för separering av dränvatten från spillvattensystemet ska utvecklas och fastställas.

Drift- och skötselrutiner ska upprättas för dagvattendammar som tillhör den allmänna anläggningen.

Underhållsplan för dagvattensystemet ska upprättas.

Inför om- och nybyggnad av spill- och vattensystem ska behov av dagvattenhantering utredas.

Uppströmsarbete och tydlig information skapar förutsättningar för minskade utsläpp av miljöfarliga ämnen.

2.2.5 Sammanfattning - prioriterade åtgärder för den allmänna anläggningen

- Revidering av gällande verksamhetsområdesgränser ska slutföras.
- Strategiska utvecklingsplaner ska arbetas fram som beskriver färdriktningen för utvecklingen av den allmänna försörjningen av dricksvatten, spillvatten och dagvatten som ger konkret stöd för beslut i frågor gällande underhåll, förnyelse och förbättringar.
- En taxeöversyn gällande såväl konstruktion som avgiftsnivåer.
- Genomgång och eventuell revidering av ABVA mot en ny taxa.
- Pågående arbete med en nödvattenplan ska färdigställas, implementeras i den kommunala organisationen och kommuniceras till invånarna.
- Drift och skötselinstruktioner ska finnas och regelbundet ajourhållas för samtliga VA-anläggningar och rörnät.

- Genom fastställelse av skyddsområden och skyddsföreskrifter säkras en god råvattenkvalitet för de allmänna dricksvattentäkterna.
- Arbetet med att hitta en långsiktig lösning för slammet från reningsverken utifrån ett hållbart perspektiv ska slutföras.
- Genom systematiserat kartläggnings- och åtgärdsarbete ska tillskottsvatten i spillvattensystemet minskas.
- Ett nytt drift- och övervakningssystem ska byggas ut.

2.3 Utbyggnad av allmän VA-försörjning

Kommunernas skyldighet att ordna vatten och avlopp regleras i 6 § vattentjänstlagen. Nyckelfrågan i sammanhanget är att identifiera bebyggelse som kan anses utgöra ett större sammanhang och där allmän VA-försörjning är nödvändig för skyddet av människors hälsa eller miljön.

Om det med hänsyn till skyddet för människors **hälsa** eller **miljön** behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett **större sammanhang** för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, skall kommunen

1. Bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och
2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.

Figur 3. Lagen om allmänna vattentjänster § 6

Huruvida ett område är i behov av en förbättrad VA-försörjning, allmän eller enskild, styrs av många faktorer som i samverkan med varandra gör frågan komplex. En korrekt bedömning av varje enskilt område kräver en sammanställd detaljinformation som idag delvis inte finns tillgänglig. Det är dock viktigt att en identifiering och prioritering av områden med sannolikt behov av allmän VA-försörjning sker på ett metodiskt och kvalitativt sätt.

En bedömningsmodell har tagits fram för detta arbete vilken redovisas i bilaga 2. Figur 4 sammanfattar modellen med dess steg från kartläggning till rangordning av områden. De olika stegen beskrivs närmare i efterföljande underrubriker.

Figur 4. Modell med steg från kartläggning till rangordning av områden.

2.3.1 Behovsbedömning av allmän VA-försörjning

Kartläggning av § 6-områden med behovsbedömning av allmän VA-försörjning har utförts enligt processen beskriven i tabell 2.

2.3.1.1 Kartläggning av § 6-områden

Steg	Kriterier
1.a - Identifiering av områden som utgör ett "större sammanhang"	<ul style="list-style-type: none">• Fastigheter i grupp om minst 20 fastigheter.• Bostadstäthet mellan fastigheterna maximalt 50 meter.• Andel bostäder med permanentboenden i området är minst 25 %.
1.b - Bedömning av behov att med hänsyn till hälsa eller miljö i områden som utgör ett större sammanhang att förbättra VA-situationen.	<p>Hälsa</p> <ul style="list-style-type: none">• Närhet till skyddsområde för dricksvattentäkt.• Närhet till utpekad friluftsbadplats.• Dricksvattenkvalitet i enskilda vattenbrunnar. <p>Miljö</p> <ul style="list-style-type: none">• Recipientstatus (ekologisk status och övergödningsproblem).• Närhet till känslig recipient.• Status på enskilda avloppsanläggningar.

Tabell 2. Kartläggning av § 6-områden

Mindre grupper av fastigheter kan prioriteras in som § 6-områden trots att de inte utgör ett större sammanhang då bedömning gjorts att särskilda omständigheter utifrån hälsa eller miljö råder. Det kan handla om grupper av bostäder i direkt närhet till friluftsbadplats eller inom skyddszon till ett vattenskyddsområde.

2.3.1.2 Utredning av identifierade § 6-områden

Information om statusen på enskilda avlopps- och dricksvattenanläggningar i kommunen är generellt bristfälliga och därför måste de områden som identifierats från urvalet i kartläggningen utredas vidare. Syftet med utredningarna är primärt att inhämta tillräcklig kunskap om nuvarande VA-situation och mer noggrant kartlägga respektive områdes naturgivna förutsättningar, för att slutligen kunna rangordna områdenas angelägenhet att lösa nuvarande VA-situation i en tidsatt utbyggnadsplan.

Risk för påverkan på vattenkvaliteten vid friluftsbad med anledning av den nuvarande VA-försörjning är ytterligare ett kriterium i behovsbedömningen att förbättra VA-situationen. Örnsköldsviks kommun genomför årligen kontroller av större badplatser. Kontrollerna avser strand, omklädningsutrymmen, toaletter och badvattenkvalitet. Det finns även ytterligare badplatser i kommunen som inte omfattas av tillsyn. Om dessa ligger i närheten av bebyggelse med enskilda avloppsanläggningar finns risk för hälsopåverkan. Kunskaperna kring dessa friluftsbad är dock i nuläget inte tillräckliga för att kunna göra bedömningar om risk för påverkan från enskilda avlopp. Örnsköldsviks kommun behöver öka sin kunskap om friluftsbad i närhet till bebyggelse som inte

omfattas av den årliga tillsynen, detta för att kunna utvärdera om det finns risk för problem relaterade till hälsa.

Områden med hälsorelaterade risker kan anses ha högst prioritet när det gäller att lösa nuvarande VA-situation och bör således utredas först.

Steg	Kriterier
Prioritering av utredning	<ul style="list-style-type: none"> • Hälsa • Miljö
Utredning	<ul style="list-style-type: none"> • Status nuvarande VA-förhållande • Områdesegenskaper (naturgivna förutsättningar) • Geografisk områdesutbredning

Tabell 3. Prioritering av utredningsområden

2.3.1.3 Rangordning av områden

Utifrån kriterierna ”Hälsa”, ”Miljö”, ”Möjlighet till utbyggnad” och ”Bebyggelseutveckling” rangordnas områdenas angelägenhet att lösa VA-försörjningen på ett bättre sätt. Områden med behov att lösa nuvarande VA-situation utifrån ”Hälsa” prioriteras högst och därefter ”Miljö”. För områden som är bedöms ha likvärdiga behov utifrån ”Hälsa” eller ”Miljö” och därför är svåra att skilja på, studeras kriterierna ”Möjlighet till VA-utbyggnad” och ”Bebyggelseutveckling”.

Steg	Kriterier
Rangordning	<p>Hälsa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Närhet till skyddsområde för dricksvattentäkt. • Närhet till utpekad friluftsbadplats. • Dricksvattenkvalitet i enskilda vattenbrunnar. <p>Miljö</p> <ul style="list-style-type: none"> • Recipientstatus (ekologisk status och övergödningsproblem). • Närhet till känslig recipient. • Status på enskilda avloppsanläggningar. <p>Möjlighet att lösa behoven med allmän VA-anläggning bedöms utifrån:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kapacitet på befintlig allmän VA-anläggning. • Närhet till allmän VA-anläggning. • Utbyggnadskostnad i området. • Samordningsmöjlighet med andra VA-projekt <p>Bebyggelseutveckling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utpekade områden för bebyggelse enligt ÖP och FÖP. • Detaljplaner och bygglovsaktiviteter.

Tabell 4. Kriterier för rangordning av områden där utbyggnad av allmänt VA planeras.

2.3.2 VA-utbyggnadsområden

Resultatet av ovan beskrivna process är totalt åtta identifierade bebyggelseområden där det bedömts finnas risk för påverkan på människors hälsa eller miljön och som har ett mer eller mindre tydligt behov av förbättrad VA-situation genom en allmän VA-försörjning (§ 6-områden). Nedan redovisas dessa bebyggelseområden som efter vidare utredning skall rangordnas i en utbyggnadsplan för allmän VA-försörjning.

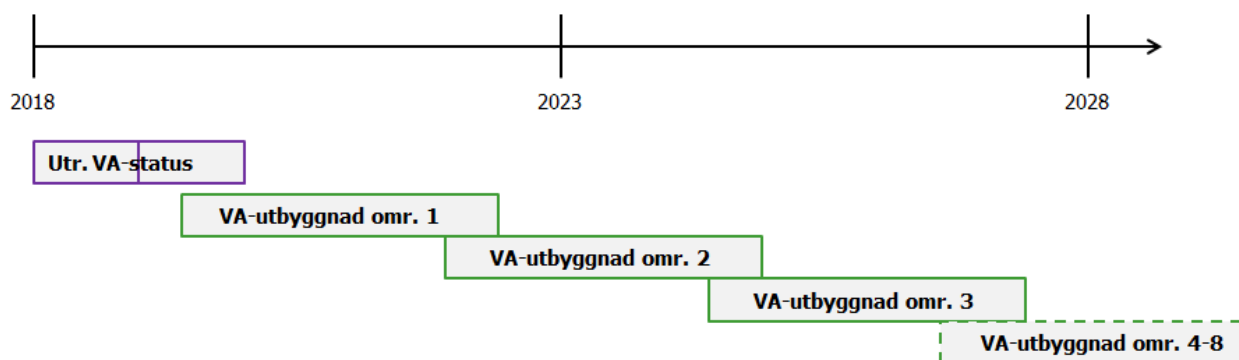
Utbyggnadsplanen kommer att behöva fastställas innan VA-utbyggnaden kan påbörjas.

En kartöversikt för § 6-områdena listade i tabell 5 visas i bilaga 3.

Område	Bedömningsgrund	Utredningsprioritet
Backsjöänget	Miljö	2
Fjärdänget	Hälsa och Miljö	1
Gullvik	Hälsa	1
Hornön	Miljö	2
Högbyn	Miljö	2
Måle	Miljö	2
Nyänget	Hälsa	1
Nötbolandet	Miljö	2

Tabell 5. § 6-områden redovisade i bokstavsordning med bedömningsgrund och utredningsprioritet.

Ett område tar uppskattningsvis 3–5 år att genomföra. I den bedömningen innefattas förstudie, information, projektering och byggnation. En schematisk tidplan för VA-utbyggnad där hänsyn också tas till de utredningar som ska genomföras visas i figur 5. En viktig del i arbetet, som inte redovisas i tidplanen, är etablering av arbetsätt och organisation, vilket är en förutsättning för att möjliggöra en långsiktigt övergripande VA-planering. Det är ett arbete som tidigt måste komma igång och utvecklas parallellt med övriga moment.

Figur 5. Tidplan för VA-utbyggnad.

Utbyggnad av allmän VA-försörjning enligt nämnda plan innebär att kommunen genom sin huvudman (Miva) ansvarar för att sammantaget cirka 500 fastigheter ansluts till den allmänna VA-anläggningen.

2.3.2.1 Förslag till verksamhetsområde

När ett bebyggelseområde enligt behovsbedömningsmodellen konstaterats utgöra ett så kallat § 6-område ska området studeras och utredas vidare med avseende på om det finns intilliggande bebyggelse som kan komma att påverkas och eventuellt tillhöra det större sammanhanget och därmed också ingå i verksamhetsområdet. Gränsen för när bebyggelse tillhör det större sammanhanget kan vara svårbedömd. Som utgångspunkt ska bebyggelse med största avstånd på 100 meter från aktuellt utbyggnadsområde beaktas och övervägas att ta med i verksamhetsområdet.

I vissa fall kommer VA-utbyggnaden att passera befintlig bebyggelse med enskilda VA-lösningar. Den bebyggelsen ska vid projektering identifieras och i möjligaste mån beaktas för att i senare skede kunna anslutas till den allmänna VA-försörjningen. Tillsammans med kommunens miljö- och hälsoenhet, byggenhet (bygglov/detaljplanering) samt mark- och planeringsenhet ska VA-huvudmannen besluta hur och vilken utsträckning bebyggelsen ska beaktas.

Enligt lagen om allmänna vattentjänster finns det inget krav på att ett område ska vara planlagt innan allmän VA-försörjning byggs ut. Frågan om utbyggnad av allmän VA-försörjning kan dock inte helt frikopplas från frågan om planläggning. I samband med utbyggnad av allmän VA-försörjning i utpekade områden ska en översyn av gällande detaljplaner och behovet av framtida planläggning/exploatering beaktas. I de fall det finns behov av planläggning/planändring eller att det är nödvändigt för att möjliggöra utbyggnad av allmän VA-utbyggnad, ska planläggning prövas.

Kommunens VA-huvudman (Miva) leder processen för framtagande av förslag till verksamhetsområde tillsammans med kommunens miljö- och hälsoenhet, byggenhet

(bygglov/detaljplanering) samt mark- och planeringsenhet. Utökning av verksamhetsområde för allmän VA-försörjning beslutas av kommunfullmäktige.

2.3.2.2 Finansiering och taxa, VA-utbyggnad

Att bygga ut allmän VA-försörjning till de utpekade utbyggnadsområdena innebär att kommunen går in i ett nytt utbyggnadsskede. VA-försörjningen kommer byggas ut till områden som kan betraktas som betydligt mer komplicerade och kostsamma i jämförelse med hur förutsättningarna har varit att bygga ut allmänna VA-försörjning fram till idag. Förutsättningarna för VA-utbyggnaden i kommande områden innebär långa överföringsledningar, driva entreprenad inom bebyggelse och stor andel schakt i berg, vilket är kostsamt.

Anpassning av anläggningsavgiften

VA-utbyggnad finansieras via anläggningsavgifter enligt beslutad VA-taxa i Örnsköldsviks kommun. Avgiftens storlek ska grundas på den genomsnittliga utbyggnadskostnaden och kommer därför att i jämförelse med dagens nivå behöva justeras utifrån de kommande utbyggnaderna.

Den normala anläggningsavgiftens storlek justeras efter långsiktig utbyggnadskostnad för de kommande utbyggnadsområdena. Hur stor taxeökningen initialt behöver utredas och beslutas innan utbyggnad i det första området påbörjas. Översyn av taxenivån görs sedan efter varje utbyggt område och justeras sedan vid behov baserat på uppföljning av faktiska utbyggnadskostnader.

Beslut om särtaxa

En så kallad särtaxa ska enligt vattentjänstlagen kunna tillämpas för finansiering av utbyggnad av allmän VA-anläggning då utbyggnadskostnaden på grund av särskilda förhållanden i beaktansvärd omfattning avviker mot det normala. Att bygga ut VA-försörjningen till mer otillgängliga områden med svårare markförhållanden kan anses vara ett normalförhållande framöver och därför ska den normala anläggningsavgiften anpassas till dessa förutsättningar. Särtaxa ska i möjligast mån undvikas och tillämpas endast i undantagsfall.

2.3.2.3 Avgiftsskyldighet och anslutningskrav

Alla fastigheter inom verksamhetsområdet som är avsedda för bostadsbebyggelse (dock ej obebyggda fastigheter utanför detaljplanelagt område) är enligt vattentjänstlagen i grunden avgiftsskyldiga för de vattentjänster verksamhetsområdet omfattas av. Avgiftsskyldigheten inträder då förbindelsepunkt upprättats och meddelats fastighetsägaren. Befrielse från avgiftsskyldighet kan ske om fastighetsägaren kan påvisa att behovet med större fördel kan tillgodoses på något annat sätt än genom den allmänna anläggningen.

Rättspraxis visar att befrielse från avgiftsskyldigheten för dricksvattenändamålet är relativt vanligt, det vill säga fastighetens vattenförsörjning kan ofta lösas på ett lika

fördelaktigt sätt som genom anslutning till en allmän VA-försörjning. Däremot har i princip ingen kunnat visa på att fastighetens avloppshantering gått att lösa bättre via en enskild anläggning, när väl en allmän VA-anläggning kommit till utförande. Det har därvid ingen betydelse huruvida den enskilda anläggningen tidigare har godkänts av kommunen eller ej. Befrielse från avgiftsskyldigheten gällande avloppsändamålet har därför också beviljats endast i något enstaka fall.

Inom verksamhetsområde för spillvatten:

Fastighetsägaren har två år på sig från det att förbindelsepunkt meddelats att ansluta sig på den allmänna VA-anläggningen. Miljö- och hälsoenheten följer upp att anslutning sker.

Inom verksamhetsområde för dricksvatten:

Skälen till beslut om utbyggnad av allmän VA-försörjning styr huruvida fastighetsägarna själva får välja ifall de ska anslutas till dricksvattensystemet. Därmed kommer alternativ enligt nedan till hantering av avgiftsskyldighet väljas från fall till fall.

Alternativ 1: Avgiftsskyldighet för vattenändamålet görs bara gällande för de fastigheter där fastighetsägaren uttryckligen begärt att få en anslutning till den allmänna vattenförsörjningen.

Alternativ 2: Fastighetsägare som kan påvisa att befintlig vattenförsörjning uppfyller ställda krav kan undgå avgiftsskyldighet till den allmänna anläggningen för vatten. Om den inte uppfyller kraven blir fastigheten däremot avgiftsskyldig.

Om god vattenkvalitet (godkänd vattenkvalitet enligt livsmedelsverkets krav) genom vattenanalysprotokoll kan styrkas behöver fastigheten inte anslutas till den allmänna dricksvattenförsörjningen och därmed undgår fastighetsägaren även avgiftsskyldighet för dricksvatten. I de fall fastighetsägare behöver visa att den enskilda vattenförsörjningen uppfyller ställda krav kommer kommunens miljö- och hälsoenhet att utföra provtagningen. Kostnaden för provtagningen debiteras fastighetsägaren.

2.3.2.4 Ersättning för onyttigblivna enskilda anläggningar

Enligt vattentjänstlagen (§40) ska VA-huvudmannen betala skälig ersättning om en enskild anläggning blir onyttig till följd av att kommunen ordnar eller utvidgar en allmän VA-anläggning. Ersättningen ska utgå från anläggningens art, ålder och skick och avser en ersättning, inte en inlösen av anläggningen. Anläggningen kvarstår med andra ord i fastighetsägarens ägo. Miva ansvarar för framtagande av principer för ersättning av onyttigblivna VA-anläggningar utifrån vattentjänstlagen.

Med ”enskild” anläggning menas en anläggning som antingen kan vara ordnad enskilt per fastighet eller via en gemensamhetsanläggning.

Följande principer gäller för ersättning av VA-anläggningar som blir onyttiga i samband med utbyggnaden av en allmän VA-anläggning.

Enskild vattenanläggning

Vilket av alternativen som ska tillämpas beror på vilka grunder en allmän VA-försörjning byggs ut. Är skälet endast att spillvattenförsörjningen inte kan lösas på annat sätt så gäller alternativ 1. Om skälet är att dricksvattenförsörjningen inte kan lösas på annat sätt så gäller alternativ 2.

Alternativ 1: Eftersom fastighetsägaren har möjlighet att behålla sin egen vattentäkt men ändå väljer att ansluta fastigheten till den allmänna anläggningen utgår ingen ersättning för den onyttigbliven vattenanläggningen.

Alternativ 2: Om fastighetsägaren kan påvisa att befintlig vattenförsörjning uppfyller ställda krav behöver inte fastigheten anslutas till den allmänna vattenförsörjningen. Mot bakgrund av att valet om anslutning till den allmänna anläggningen ligger på fastighetsägaren utgår ingen ersättning för onyttigbliven anläggning.

I de fall befintlig anläggning inte uppfyller ställda krav och fastigheten måste anslutas till den allmänna anläggningen utgår ingen ersättning eftersom anläggningen är i otillräckligt skick.

Enskild avloppsanläggning bestående av icke-slutna system

För anläggningar yngre än 10 år utgår ersättning under förutsättning att de är tillståndsgivna. För fastställande av ersättningens storlek tillämpas rak avskrivning om 10 år mot vidimerad anläggningskostnad.

Sluten tank

För anläggningar yngre än 10 år utgår ersättning under förutsättning att de är tillståndsgivna. För fastställande av ersättningens storlek tillämpas rak avskrivning om 10 år mot vidimerad anläggningskostnad.

2.4 I väntan på utbyggnad av allmän VA-försörjning

Utbyggnad av allmän VA-försörjning är både tids- och resurskrävande. Eftersom utbyggnaden kan komma att sträcka sig över lång tid behövs riktlinjer för att underlätta olika typer av handläggning som kan förväntas i aktuella områden. Hur områdena hanteras beror på hur lång tid som återstår till att en allmän VA-försörjning kan erbjudas. Följande tidshorisonter är föreslagna, dels utifrån omvärldsbevakning och dels utifrån satta tidsramar i VA-policyn:

Utbyggnad inom 5 år – kort sikt/snar framtid

Utbyggnad inom 5–10 år – medellång sikt

Utbyggnad mer än 10 år – lång sikt

2.4.1 Ny- och ombyggnation

Med nybyggnation avses i detta kapitel enstaka ny- och ombyggnationer av bostäder som kan ske utan detaljplaneläggning och som hanteras genom förhandsbesked/bygglov. Vid prövning av ny- och ombyggnation ska kommunen i ett tidigt skede informera fastighetsägare/sökande ifall det finns planer på utbyggnad av allmän VA-försörjning. Om så är fallet ska kommunen informera om tidplanen för utbyggnaden samt vilka krav som ska ställas på en enskild VA-anläggning fram till dess att allmän VA-försörjning finns på plats.

Där utbyggnad av allmän VA-försörjning sker inom de närmsta fem åren kan lägre krav ställas på enskilda avlopp i de fall risken för påverkan bedöms vara liten.

I områden där utbyggnad sker efter fem och upp till tio år bör bristfälliga avlopp åtgärdas kostnadseffektivt till acceptabla nivåer. Eventuellt kan lägre krav för skydds nivå (miljö) ställas i det enskilda fallet med motiveringen att det handlar om en begränsad tidsperiod. Gemensamhetsanläggning förordas där det är lämpligt. I förekommande fall ska den anpassas till den framtida utbyggnaden av allmän VA-försörjning och inte motverka densamma.

När utbyggnad inte blir aktuellt på tio års sikt ska bedömningarna likna normalfallet. Efter 15–20 år ska i regel inga undantag göras eftersom detta är en konventionell avlopps-anläggnings ungefärliga livslängd. Gemensamhetsanläggning förordas på samma grunder som i tidigare fall.

Sammantaget för de olika tidsintervallen är att kommunens miljö- och hälsoenhet gör bedömning från fall till fall och att eventuella åtgärder inte får försvåra en framtida utbyggnad av allmän VA-försörjning.

För att säkerställa att VA-frågan beaktas vid ny- och ombyggnation ska givna rutiner följas. Rutiner och checklistor som finns ska ajourhållas och kontinuerligt ses över.

Där verksamhetsområdet för allmänna vattentjänster är beslutat och utbyggnad planeras inom 1–2 år, kan VA-huvudmannen (Miva) erbjuda alternativa VA-lösningar fram till dess att förbindelsepunkt för den allmänna VA-anläggningen har meddelats. Prövning i varje enskilt fall görs av VA-huvudmannen (Miva) i samråd med miljö- och hälsoenheten.

2.4.2 Nya bebyggelse- och omvandlingsområden

Ny bebyggelse eller omvandling från fritidsboende till åretruntboende i områden utanför verksamhetsområde eller i väntan på utbyggnad av allmän VA-försörjning, prövas normalt i samband med planläggning/planändring och där VA-situationen är föremål för utredning.

Vid prövning av planläggning eller planändring av bostäder ska vatten och avlopp lösas på ett långsiktigt och hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. Där prövningen handlar om ny bebyggelse eller omvandling ställs krav på gemensam VA-lösning som drivs genom en gemensamhetsanläggning. Vid planläggning eller planändring där anslutning till allmän VA-försörjning kommer att ske på kortsikt det vill säga inom fem år, kan undantag från kravet på gemensam vatten- och avloppslösning ske. Bedömningen görs i varje enskilt fall i samråd med kommunens VA-huvudman (Miva).

För att säkerställa att VA-frågan beaktas tidigt vid planläggning/planändring ska givna rutiner följas. Rutiner och checklistor som finns ska ajourhållas och kontinuerligt ses över.

Vid projektering och byggnation av gemensamma VA-ledningsnät och VA-anläggningar ställs krav på utformning enligt VA-huvudmannens (Mivas) material- och utförandestandard liksom krav på dokumenterade rutiner för skötsel och underhåll.

För ny bebyggelse i tätortsnära områden, som mer är att betrakta som förtätning och utökning av befintlig bebyggelsestruktur, ska utbyggnad av allmän VA-försörjning kunna lösas utan förändrad tidplan och omprioritering i utbyggnadsplanen för § 6-områden.

Modellen som använts för framtagande av områden där utbyggnad av allmän VA-försörjning ska ske, kan användas som vägledning även vid nya bebyggelseområden. Framtagen modell ska ligga till grund för bedömning om området uppfyller § 6 i vattentjänstlagen eller ej.

2.4.3 Tillsyn och prövning

Tillsyn i områden som är aktuella för utbyggnad sker i begränsad omfattning och endast i de fall då det föreligger akuta risker för känsligt vattendrag eller dricksvattentäkt. Exempel på sådan händelsestyrd tillsyn kan vara inkommande klagomål eller andra uppgifter om direktutsläpp.

I områden som är aktuella för utbyggnad av allmän VA-försörjning kan det finnas behov att lösa kvittblivandet av spillvatten med enskilt avlopp. I väntan på utbyggnad ska nya tillstånd vara tillfälliga, det vill säga begränsas i tid. I förekommande fall gäller tillståndet till och med två år efter att VA-huvudmannen meddelat förbindelsepunkt till fastighetsägaren. Utifrån miljöbalkens andra kapitel finns skäl att inte påföra fastighetsägaren orimliga kostnader. I områden där utbyggnad sker inom ett antal år finns därför incitament att överväga vissa lättnader, exempelvis då det gäller skyddsnivå utifrån miljö. En rimlighetsavvägning ska dock göras i varje enskilt fall och kan te sig olika beroende på vilka förutsättningar som finns inom fastigheten. Fastighetsägaren ansvarar själv för att finna och presentera en lösning som är både ekonomiskt rimlig och funktionsmässigt godtagbar inom ramarna för prövningen.

2.4.4 Principer för ”i väntan på”, för olika tidshorisonter

I tabell 6 nedan sammanfattas de principer som ska gälla för ”i väntan på” utbyggnad av allmän VA-försörjning, indelat i olika tidshorisonter fram till utbyggnad.

	0 år	5 år	10 år
Ny- och ombyggnation	<p>Informera fastighetsägare/sökande om VA-utbyggnad och vilka krav anläggning ska uppfylla.</p> <p>Anpassas så att det inte försvårar en framtida utbyggnad av allmän VA-försörjning.</p> <p>Prövningen av miljö- och hälsoenheten ska ske från fall till fall.</p> <p>Lägre krav (liten risk).</p> <p>Övergångslösningar ska kunna prövas.</p>	<p>Informera fastighetsägare/sökande om VA-utbyggnad och vilka krav anläggning ska uppfylla.</p> <p>Anpassas så att det inte försvårar en framtida utbyggnad av allmän VA-försörjning.</p> <p>Prövningen av miljö- och hälsoenheten ska ske från fall till fall.</p> <p>Kostnadseffektiv lösning, ev. lägre krav (skyddsnivå miljö) + GA förordas</p>	<p>Informera fastighetsägare/sökande om VA-utbyggnad och vilka krav anläggning ska uppfylla.</p> <p>Anpassas så att det inte försvårar en framtida utbyggnad av allmän VA-försörjning.</p> <p>Prövningen av miljö- och hälsoenheten ska ske från fall till fall.</p> <p>Troligen ingen skillnad mot normalfallet + GA förordas</p>

	0 år	5 år	10 år
Nya bebyggelse- och omvandlingsområden	<p>VA-situationen beaktas tidigt och utreds i samband med planläggning/planändring.</p> <p>Undantag från kravet på GA kan ske. Bedömningen görs i varje enskilt fall i samråd med Miva.</p> <p>Vid samfällda VA-ledningsnät och VA-anläggningar ska utformningen ske enligt Mivas standard.</p>	<p>VA-situationen beaktas tidigt och utreds i samband med planläggning/planändring.</p> <p>Gemensamt åretruntvatten krävs och gemensam avloppslösning (GA) förordas.</p> <p>Vid samfällda VA-ledningsnät och VA-anläggningar ska utformningen ske enligt Mivas standard.</p>	<p>VA-situationen beaktas tidigt och utreds i samband med planläggning/planändring.</p> <p>Gemensamt åretruntvatten krävs och gemensam avloppslösning (GA) förordas.</p> <p>Vid samfällda VA-ledningsnät och VA-anläggningar ska utformningen ske enligt Mivas standard.</p>
Tillsyn	<p>Inga åtgärder, utom vid exempelvis direktutsläpp eller befogade klagomål.</p> <p>Tidsbegränsade tillstånd.</p>	<p>Eventuellt krav, en bedömning görs från fall till fall.</p> <p>Tidsbegränsade tillstånd.</p>	<p>Krav kan ställs i högre utsträckning beroende på tids horisont och typ av brist.</p> <p>Tidsbegränsade tillstånd.</p>

Tabell. 6 Sammanfattande tabell för i väntan på verksamhetsområde för olika tidshorisonter.

2.5 Enskild VA-försörjning utanför verksamhetsområde

Utanför verksamhetsområde, det vill säga bebyggelseområden där allmän VA-försörjning inte blir aktuell inom överskådlig tid, ska VA-försörjningen ordnas med enskilda eller gemensamma vatten- och avloppsanläggningar. För att säkerställa bra lösningar behöver samhällsbyggnadsnämnden i Örnsköldsviks kommun, i egenskap av tillsynsmyndighet, upprätta en långsiktig tillsynsplan. Syftet med tillsynen är att inventera avloppsanläggningarna och se till att de uppfyller miljöbalkens krav på rening. Därmed kommer de enskilda avloppens miljöpåverkan succesivt minska och i vissa fall undanröjs även risker för människors hälsa som kan kopplas till avloppspåverkat grundvatten.

Tillsynsplanen som tas fram ska beskriva vilka områden som ska prioriteras för inventeringar, på vilka grunder urvalet görs och vilken tillsynsmetodik som tillämpas. Tillsynsplanen ska även beskriva metoder för kunskapsinsamlande i de så kallade utredningsområdena.

Uppdateringen av tillsynsplanen bör i möjligaste mån sammanfalla med revideringen av kommunens VA-riktlinje samt politiska mandatperioder.

2.5.1 Tillsyn av enskilda avlopp och vattentäkter

I Örnsköldsviks kommun finns mellan 8 000–9 000 enskilda avlopp och huvuddelen av dessa kommer även fortsättningsvis att finnas utanför verksamhetsområde för VA. Samtliga enskilda avlopp i kommunen som inte ska ersättas med allmän VA-försörjning enligt denna riktlinje ska inventeras. I de fall där avloppsanläggningarna inte bedöms uppfylla lagstiftningens krav på rening kommer krav på åtgärder att ställas.

Långsiktig planering ska utgöra grunden för tillsynen av enskilda avloppsanläggningar. Prioriteringen av områden som ska omfattas av tillsynen görs utifrån hälso- och miljömässiga risker, där hälsoriskerna värderas högst. Detta innebär att vattenskyddsområden i första hand ska prioriteras vid tillsyn av enskilda avlopp.

I Örnsköldsviks kommun ligger åtgärdstakten för enskilda avlopp under 1 % per år, medan Havs- och vattenmyndigheten rekommenderar en åtgärdstakt för enskilda avlopp på 5 %. Örnsköldsviks kommun ska sträva efter att på lång sikt uppnå den rekommenderade åtgärdstakten. Denna åtgärdstakt ska vara vägledande för den långsiktiga tillsynsplanen, där resursplanering och metodik för tillsynsarbetet fastställs.

Kunskapsläget kring dricksvattenstatusen utanför verksamhetsområdet för allmän dricksvattenförsörjning i kommunen behöver förbättras. Örnsköldsviks kommun ska öka sin kunskap kring antalet enskilda dricksvattenbrunnar, dess lokalisering, kvalitet och kapacitet. Vattentäkter som uppfyller kriterierna i Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2001:30) om dricksvatten ska registreras och kontrolleras avseende dricksvattenkvalitet.

2.5.1.1 Inventering av enskilda avloppsanläggningar

Inventering av enskilda avloppsanläggningar är en viktig åtgärd i syfte att minska risk för påverkan på människors hälsa och miljön. Då antalet enskilda anläggningar inom kommunen är stort behöver tillsynen prioriteras.

Prioritering utifrån hälsoaspekten områdenas känslighet

Hälsoaspekten ska värderas högt i prioriteringen av tillsyn av enskilda avlopp. Utanför verksamhetsområde ska i första hand de anläggningar som ligger inom kommunens befintliga och föreslagna vattenskyddsområden prioriteras. Prioriteringen bedöms ge mest effekt på kort tid samt bidrar till att komplettera framtagna modell på ett effektivt sätt.

Utifrån miljöaspekten ska områden/fastigheter med närhet till känsliga recipienter prioriteras. Känsliga områden kan rangordnas utifrån miljö kvalitetsnormer för vatten, ekologisk känslighet och risk för övergödning. Delar som ska vägas in för ett område är bebyggelsetätheten, graden av permanentboende och de enskilda avloppsanläggningarnas förmodade status.

Nedan följer en sammanställning av prioritetsordning för tillsynen:

1. Områden/fastigheter med enskilda avlopp som ligger inom befintliga eller planerade skyddsområden för vattentäkter.
2. Områden med hög skyddsnivå, det vill säga närhet till känslig recipient.
3. Områden med hög bebyggelsetäthet.
4. Områden med hög grad av permanentboende.
5. Områden där enskilda avloppsanläggningar har hög ålder eller kända avvikelser.

Avsteg från prioriteringsordningen kan göras om det bedöms nödvändigt utifrån ett effektivitets- och nyttoperspektiv.

Åtgärder vid bristfälliga anläggningar

Vid bristfälliga avlopp ska beslut fattas om föreläggande eller förbud. Tiden som fastighetsägaren har på sig att åtgärda avloppet beror på hur allvarlig bristen är. Direktutsläpp av spillvatten till mark och vatten där ingen rening sker, klassas som den allvarligaste bristen.

2.5.2 Prövning av enskilda avlopp

Vid prövning av enskilda och gemensamma avloppsanläggningar ska särskild vikt läggas vid vattenförekomster som riskerar att inte uppnå miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status. I närheten av känsliga recipienter ska krav på så kallad hög skyddsnivå avseende miljö ställas enligt Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd. Bebyggelsetätheten och markens beskaffenhet ska också vägas in i bedömningen. Huruvida kraven för normal eller hög skyddsnivå ska tillämpas avgörs i varje enskilt fall.

Fastigheter i nära anslutning till befintligt eller planerat verksamhetsområde för allmän VA-försörjning kan anses tillhöra det större sammanhanget, det vill säga ses som en del av den gemensamma befintliga bebyggelsestrukturen. Vid förfrågan till miljö- och hälsoenheten om nya prövningar, exempelvis i samband med bygglov, förordas ett utökande av verksamhetsområdet och inkoppling till allmänt VA förutsatt att det är rimligt utifrån tekniska och ekonomiska möjligheter. Bedömningen görs i varje enskilt fall i samråd med VA-huvudmannen.

2.5.3 Tekniska lösningar för gemensamt VA

Gemensamhetsanläggningar (GA) ska förordas i områden där VA-försörjningen behöver lösas gemensamt för ett flertal fastigheter men där utbyggnad av allmän VA-försörjning inte är aktuell inom överskådlig tid. Detta med anledning av att det ofta finns fördelar, både hälso- och miljömässiga men även ekonomiska, att samordna flera fastigheters behov genom en enda anläggning. Vid projektering och byggnation av VA-ledningsnät och VA-anläggningar för gemensamhetsanläggningar ställs krav på utformning enligt Mivas material- och utförandestandard liksom krav på dokumenterade rutiner för skötsel och underhåll.

För att säkerställa en långsiktig funktion av större gemensamma vatten- och avloppsanläggningar ska verksamhetsutövaren upprätta ett egenkontrollprogram innehållande rutiner för provtagning och skötsel av anläggningen. Detta kommer att kontrolleras vid prövningen och följas upp i löpande tillsyn. Tillsynen över större gemensamma vatten- och avloppsanläggningar ska finansieras genom årliga tillsynsavgifter.

2.6 VA på öarna i skärgården

Öarna i kommunens skärgård är rent geografiskt sett avgränsade från fastlandets möjligheter att ge understöd i form av dricksvatten om behov skulle uppstå. För skärgården finns därför flera utmaningar som kan kopplas till dricksvattenförsörjning och de enskilda avloppsanläggningars påverkan på både människors hälsa och miljön. Bottenhavet är en känslig recipient i den mån att direktutsläpp av avloppsvatten till hav och avloppsanläggningar med otillräcklig funktion på sikt skulle kunna leda till övergödningsproblematik. Hälsoproblem, som följd av otillräcklig rening och spridning till dricksvatten, kan förekomma lokalt. Ökad användning av dricksvatten med anledning av ökad turism, bebyggelseutveckling och/eller förbättrad boendestatus, exempelvis på Trysunda, kan leda till brist på dricksvatten men även försämrad dricksvattenkvalitet på grund av avloppspåverkan och/eller saltvatteninträngning.

För att få en klarare bild över riskerna för dricksvattenförsörjningen och de enskilda avloppens påverkan samt för att kunna avgöra hur dessa frågor ska hanteras i framtiden, behövs en utredning. Utredningen ska leda till upprättande av riktlinjer för VA-försörjningen på öarna i skärgården vilka ska syfta till att öarna får hållbara lösningar med fokus på att säkra ett långsiktigt dricksvattenanvändande och robust avloppshantering.

3. Konsekvensanalys

Ett genomförande av VA-riktlinjen bidrar till en samsyn kring en långsiktigt hållbar VA-hantering i kommunen. Arbetet ska leda till att Örnsköldsviks kommun får ett tydligt och genomarbetat underlag för planering, prioritering och ett effektivt åtgärdsarbete. Detta skapar förutsättning för kommunens utvecklingsmöjligheter och ger en samlad syn kring VA-planeringen utifrån ett miljö- och hälsoperspektiv.

Konsekvensanalysen utgår från en förenklad metodik där två alternativa scenarier ställs mot varandra och förväntade effekter med avseende på ekonomiska, miljömässiga och sociala konsekvenser diskuteras. Det ena scenariot, "Nollalternativet", kan sägas motsvara ett scenario där VA-planering och hantering av VA-frågor sker oförändrat jämfört med idag. Det andra scenariot är att framtagna "Riktlinje för VA-planering" tillämpas för hela kommunen. För enkelhetens skull benämns alternativen "nollalternativ" respektive "riktlinje för VA-planering".

Konsekvensanalysen är översiktlig eftersom detaljerad information om exempelvis utredningskostnader, VA-investeringar och kostnader för VA-utbyggnad ej utretts i detalj. Syftet med analysen är att ge en samlad bild av den föreslagna riktlinjens effekter.

3.1 Beskrivning av alternativen

"Nollalternativet" innebär att tidigare verksamhetsplanering för olika VA-frågor kvarstår som utgångspunkt för VA-planeringsarbetet och budgetarbetet. Det innebär också att långsiktigheten i planeringen för den allmänna VA-anläggningen i stort, saknas. Vidare innebär det avsaknad av tydlig vägledning avseende framtida utökning av verksamhetsområden samt avsaknad av ett formaliserat verktyg för att göra urval och utbyggnadsprioritering av allmän VA-försörjning baserat på en tolkning av § 6 i vattentjänstlagen. Värt att påpeka är att arbetet med tillsyn av enskilda avloppsanläggningar och utredning kring utökning av verksamhetsområde måste genomföras även i nollalternativet, men att en övergripande plan för detta då skulle saknas.

"Riktlinje för VA-planering" innebär att denna riktlinje för VA-planering genomförs med dess föreslagna åtgärder samt att utbyggnad av allmän VA-försörjning till preliminärt minst tre av de identifierade § 6-områdena planeras under kommande 10–12 årsperiod. Urvalet av § 6-områden baseras på miljö- och hälsokriterier där recipientstatus, status på enskilda avloppsanläggningar och kända risker och problem avseende dricksvatten är i fokus. Behovsbedömningsmodellen väger även in bebyggelseutveckling och teknisk möjlighet till allmän VA-utbyggnad vilket ger en utbyggnadsordning. Särskilda bestämmelser gäller i väntan på utbyggnad av allmän VA-försörjning. Utgångspunkten är att på sikt ska VA-situationen lösas med allmän VA-försörjning i samtliga § 6-områden.

I följande avsnitt beskrivs ekonomiska, miljömässiga och sociala konsekvenser av alternativet ”riktlinje för VA-planering”, ett delkapitel med resonemang om konsekvenser för ”nollalternativet” samt en avslutande sammanfattande tabell som redovisar konsekvenser för de två alternativen.

3.2 Ekonomiska konsekvenser

En långsiktig och genomarbetad VA-riktlinje för vatten- och avloppsförsörjningen bidrar till att tydliggöra behov av olika åtgärder, vilket förbättrar möjligheten för berörda förvaltningar och bolag att resurs- och investeringsplanera. Om inte framtida behov av vattenförsörjning och avloppsrening planeras långsiktigt kan nödvändiga förändringar och åtgärder bli mycket kostsamma för samhället och enskilda fastighetsägare. Även anpassningar till klimatet är viktigt för att förebygga skador som skulle medföra stora kostnader att åtgärda.

3.2.1 Konsekvenser för fastighetsägare med allmän anläggning

Flera av de föreslagna åtgärderna i VA-riktlinjen kommer att innebära ökade investeringar för kommunens VA-huvudman (Miva). Ett utbyggt VA-system innebär även ökade driftkostnader (exempelvis ökad elförbrukning, ökat behov av personella resurser och fler anläggningar/ledningsnät att förvalta). Utöver detta kan tillkomma behov av ökade utredningsresurser och förstärkning av projektorganisationen för VA-utbyggnad (projektledare, informatörer, bygglidare, upphandlare, kontrollanter, mättekniker etcetera). VA-huvudmannen har dock enligt vattentjänstlagen rätt att ta ut avgifter för att täcka nödvändiga kostnader.

Intäkter i form av anläggningsavgifter med nuvarande VA-taxa förväntas inte täcka utbyggnadskostnaden för allmän VA-försörjning till de identifierade § 6-områdena. Grundprincipen är dock att anläggningsavgifter ska täcka kostnaderna varför höjningar av taxan sannolikt kommer att behöva göras i takt med planerad VA-utbyggnad. Påpekas bör att anläggningsavgifter är en engångsavgift som tas ut vid anslutningstillfället och justeringar av anläggningstaxan påverkar därför inte de som sedan tidigare är anslutna.

Utbyggnad av allmän VA-försörjning till följd av utökning av verksamhetsområde enligt § 6 i vattentjänstlagen, har skett i många svenska kommuner de senaste åren. I dagsläget (enligt 2017 års taxa) ligger anläggningsavgiften för att ansluta en villa till allmän VA-försörjning, för alla tre vattentjänsterna vatten, spillvatten respektive dagvatten i kommunen på drygt 120 000 kr inklusive moms. Omvärldsanalys visar att andra kommuner som har genomfört VA-utbyggnad, för en normalvilla med alla tre ledningsslag anslutna och en tomtstorlek på 800 kvm ligger på i storleksordningen cirka 190 000 kr inklusive moms för att ansluta sig (MittSverige Vatten & Avfall AB, Gästrike Vatten, Karlstad kommun). I Umeå tar Vatten- och Avfallskompetens i Norr AB (Vakin) ut en anläggningsavgift på 149 000 kr inklusive moms för motsvarande utbyggnad.

3.2.2 Konsekvenser för fastighetsägare med enskild anläggning

Fastighetsägare med enskilt avlopp där utbyggnad av allmän VA-försörjning inte planeras inom 10–12 år, kan i många fall behöva investera i förbättrade avloppsanläggningar efter det att miljö- och hälsoenheten enligt tillsynsplan genomfört inventering och förelagt om åtgärder eller förbjudit användning av bristfälliga/ej godkända avloppslösningar. Kostnaden för dessa åtgärder kommer sannolikt att variera, men investeringar i storleksordningen 50 000–100 000 kr kan bli aktuella för den enskilde. Denna kostnad avser enskild avloppsanläggning baserad på konventionella passiva system, som till exempel slamavskiljare och markbaserad rening (infiltrationsanläggning/markbädd). Minireningsverk innebär högre investerings- och driftkostnader, där även serviceavtal kan bli nödvändigt. Värt att påpeka är att reinvestering i enskilda avloppsanläggningar krävs när anläggningen nått sin livslängd, vilket kan jämföras med anläggningsavgift för allmän VA-anlutning som är en engångskostnad för fastighetsägaren. Se även resonemang i föregående stycke angående anläggningstaxans storlek.

För de så kallade § 6-områdena, det vill säga bebyggelseområden som utgör ett större sammanhang och nuvarande VA-lösning bedömts med hänsyn till hälsa eller miljö behöver ersättas med allmän VA-försörjning, kommer förbindelsepunkt för vatten och avlopp att upprättas vid tomtgräns. När förbindelsepunktens läge har delgivits fastighetsägaren har VA-huvudmannen rätt att ta ut anläggningsavgift enligt beslutad VA-taxa. Under vissa förutsättningar kan dock ersättning för onyttigbliven anläggning bli aktuellt (se även avsnitt 2.3.2.4).

Avgiften varierar betydligt beroende på vilka vattentjänster som redan finns (exempelvis kan allmänt dricksvatten redan vara anslutet och betalat) och vilka som behövs (exempelvis behövs oftast inte allmän dagvattenförsörjning i glesare bebyggelse). Utöver anläggningsavgiften bekostar fastighetsägaren VA-arbeten inom tomtmark (exempelvis framdragande av servisledningar).

3.2.3 Konsekvenser för kommunen och dess medborgare.

Om den av Havs- och vattenmyndigheten rekommenderade åtgärdstakten för enskilda avlopp på 5 % eftersträvas, innebär detta att mer resurser behöver tillskjutas för tillsynsarbetet

Det långsiktiga skyddet av vattenresurser som nyttjas, eller eventuellt kommer att nyttjas i framtiden, kan vara ett kommunövergripande ansvar. Satsningar för att ”bygga bort” utsläpp från bland annat enskilda avloppsanläggningar inom vattenskyddsområden kommer krävas och innebära kostnader.

Eventuella följeffekter för samhällsutvecklingen i och med bildande av ett nytt verksamhetsområde för allmänna vattentjänster är tänkbart. Det kan till exempel handla om ett ökat boendetryck i området/områdena som kan föra med sig behov

av exempelvis gång- och cykelvägar, annan kommunal service med mera. Analys av förväntade samhällsliga följd effekter bör göras för varje utbyggnadsområde för allmän VA-försörjning i samband med VA-utredning av densamma.

Ett införande av riktlinjen kommer att medföra ekonomiska konsekvenser för Kommunledningsförvaltningen. Det kommer innebära ett behov av utökade arbetsinsatser och likaså för mark- och planeringsenheten i form av ökade kostnader för eventuella markinköp, avtal med mera samt ett behov av mer personal för att möta upp det ökade behovet av arbete.

3.3 Miljömässiga konsekvenser

En långsiktig hållbar VA-försörjning är en förutsättning för att skapa en hållbar närmiljö och en god vattenkvalitet för kommunens invånare. Förbättrade VA-lösningar, såväl allmänna som enskilda, kommer medföra ett minskat näringsläckage till kust, sjöar och vattendrag. Förbättrade VA-lösningar bidrar till uppfyllande av satta miljökvalitetsnormer (MKN).

En utökning av den allmänna VA-försörjningen kommer att medföra färre enskilda anläggningar och därmed mindre utsläpp av näringsämnen, bakterier och oönskade kemikalier. Det ger alltså förutsättningar för minskad miljöpåverkan i kommunen då allmänna avloppsreningsanläggningar generellt har högre reningsgrad och säkrare/kontrollerad drift än enskilda lösningar. Risken finns att man avlastar en recipient för att öka belastningen i en annan vid utbyggnad, men totalt sett med förbättrad rening bedöms miljöeffekten bli positiv. En väl utarbetad tillsynsplan med hög åtgärdstakt av enskilda avloppsanläggningar som ett parallellt arbete jämte utbyggnadsplan för en allmän VA-försörjning bidrar också till att nå god ekologisk och kemisk status.

Arbetet med VA-riktlinjen ska bidra till uppfyllande av följande nationella miljömål: Giftfri miljö, Grundvatten av god kvalitet, Ingen övergödning, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande sjöar och vattendrag, God bebyggd miljö och Myllrande våtmarker.

I arbetet med VA-riktlinjen kommer kommunen tillsammans med VA-huvudmannen (Miva) att behöva arbeta för att begränsa klimatförändringarnas effekter genom att anpassa samhällsplaneringen och hantering av vatten och avlopp till ett förändrat klimat. Ett ändrat klimat tros leda till ökad nederbörd, stigande havsnivåer och högre temperatur. Andra exempel på effekter av klimatförändringar är ökade risker för översvämningar, ras, skred och erosion. Det innebär att planering av användande och utformning av markytan liksom anpassning av VA-systemen inklusive dagvatten i kommunen är mycket viktigt för att minimera skadorna vid en översvämning.

Lokalt ökad belastning på vissa recipienter till följd av framtida samhällsutveckling är en viktig fråga att bevaka. Utbyggnad av allmän VA-försörjning kan stimulera ökad permanentningsgrad, nybyggnation och allmän påverkan på mark och vatten i aktuella områden. Föreslagna åtgärder ger överlag positiva effekter för det allmänna hälsotillståndet (främst på grund av minskad risk för lokal avloppspåverkan på råvatten/dricksvatten). Färre enskilda avlopp och dricksvattenbrunnar bedöms minska risken för förorening av dricksvattentäkter.

3.4 Sociala konsekvenser

VA-riktlinjen gör att kommunen får en tydlighet i sin VA-planering. Det gör det lättare för den enskilde medborgaren att sätta sig in i kommunens planer och bedömningar. Detta medför en positiv samhällseffekt då det för den enskilde medborgaren skapar trygghet att känna till hur kommunen långsiktigt men också på kort sikt planerar för VA-frågorna. Planeringen skapar också trygghet för tjänstemännen vid berörda förvaltningar.

Att människor känner förtroende för kommunen i form av VA-huvudman och tillsynsmyndighet hjälper till att skapa en social trygghet på ett övergripande plan. Vatten- och avloppsfrågor kan dock vara svåra att kommunicera eftersom sambanden ofta är komplexa och VA-systemet till stor del är ”osynligt” för folk i allmänhet. Detta innebär en risk för missuppfattningar och kan möjligen skapa en känsla av otrygghet hos medborgarna. Information, öppenhet och delaktighet är viktigt för att motverka sådana risker.

En av Örnsköldsviks kommuns tillgångar är kusten och skärgården som ger attraktiva lägen för bostäder. Attraktiva lägen för bostäder är enligt översiktsplanen viktigt för Örnsköldsviks tillväxt. Örnsköldsvik har en förväntad befolkningstillväxt på cirka 2 000 personer för den kommande 10-årsperioden. År 2016 var invånarantalet 55 964 personer (Statisticon befolkningsprognos för Örnsköldsvik 2017–2026). Det är viktigt att kommunen har en väl utarbetad plan och strategi för VA-försörjningen. En ökad befolkning bidrar till en ökad belastning på recipienterna och godtagbara vatten- och avloppslösningar är en viktig förutsättning för utveckling av Örnsköldsviks kommun, liksom att dricksvattnets kvalitet och kvantitet säkerställs. Genom bättre vatten och avlopp förbättras livskvaliteten för boende och olika områdens attraktivitet som besöks- och boendeplats ökar. Det skapas också förutsättningar för tillväxt i kustnära områden och på öarna i skärgården.

Åtgärderna som utförs inom VA-riktlinjen för att förbättra vattenkvalitén i sjöar, hav och vattendrag bidrar till att påverka besöksnäringen och det rörliga friluftslivet positivt. Utbyggnad av allmän VA-försörjning inom bebyggelse som karakteriseras av fritidshus, landsbygd eller skärgård kan medföra att dessa områden omvandlas med en successivt ökande grad av permanentboende. VA-utbyggnadsplanen kan föra med sig att vissa fastighetsägare känner sig överkörda eller fräntagna den ursprungliga sociala miljön (”stugan på landet”) och information, öppenhet och delaktighet är därför viktigt även här.

Ett ökat fokus på förbättringsåtgärder av enskilda avlopp är idag ett nationellt utbrett åtgärdsområde, men risken finns även här att vissa fastighetsägare upplever det som ett intrång eller missförstår själva huvudorsaken – att värna hälsa och miljö på lång sikt.

Kostnaden för den enskilde kan bli betydande. En investering i enskilt VA efter ett föreläggande/förbud eller en anslutningsavgift till allmän VA-försörjning kan skapa oro för den enskilde när det gäller finansieringen. Sociala effekter som kan uppstå är att det blir en stor omsättning på fastighetsägandet genom försäljningar. Även slitningar inom familjer/släkt där olika viljor står emot varandra kan uppstå.

Förbättrade VA-lösningar, långsiktigt god dricksvattenförsörjning och miljöskydd innebär dock att attraktiva livsmiljöer bibehålls, utvecklas och kan skapas utanför tätorten.

3.5 Nollalternativet

Nollalternativet innebär en avsaknad av långsiktig planering för vatten och avloppsfrågor i kommunen (VA-riktlinje) och en avsaknad av samlad syn kring frågorna utifrån ett miljö- och hälsobehov samt utifrån kommunens utvecklingsmöjligheter. Det innebär vidare en risk för mindre samarbete och långsammare utvecklat samarbete mellan förvaltningarna i kommunens gemensamma miljö- och planfrågor i jämförelse med en implementering av VA-riktlinjen, vilket förutsätter ett nära samarbete.

Nollalternativet innebär en risk för olämplig placering av ny bebyggelse med hänsyn till vatten och avloppsförsörjningen. Exempelvis kan det innebära att ny bebyggelse planeras i områden för värdefulla vattentillgångar eller att man ställer krav på enskilda avlopps-lösningar där det inom några få år sker en utbyggnad av allmän VA-försörjning. Ovissheten innebär förstås en oönskad situation för den enskilde medborgaren och kan leda till oväntade ekonomiska kostnader för såväl Miva och kommunen som för den enskilde.

Om inte de enskilda avloppsanläggningarna åtgärdas där stora behov finns, försvåras möjligheten att uppnå en god status för hav, sjöar och vattendrag med fortsatt närings-läckage till vattenförekomsterna. Ett ökat näringsläckage påverkar områden för friluftsliv och rekreation vilket medför att dessa blir mindre attraktiva. Att inte följa Havs- och vattenmyndighetens rekommenderade åtgärdstakt på 5 %, vilket innebär inventering av omkring 400–500 enskilda avlopp per år, utan istället fortsätta som dagens åtgärdstakt på under 1 %, innebär att den redan uppdämda tillsynsskulden späds på ytterligare.

Om föreslagen tillsyns- och åtgärdsplan för de enskilda avloppen uteblir, riskerar en av konsekvenserna att bli en orättvis situation mellan den grupp fastighetsägare som enligt § 6 i vattentjänstlagen behöver ansluta sig till den allmänna VA-anläggningen och de som inte anses behöva det men ändå har bristande enskilda VA-anläggningar. Utan förebyggande planering kan väntade klimatförändringar medföra stora konsekvenser för vattenförsörjningen och avloppshanteringen.

Nollalternativet innebär inte att kostnader för miljö- och klimatarbete uteblir. En avsaknad av långsiktig plan för hur åtgärderna ska finansieras kan till exempel medföra svårigheter att anpassa VA-taxan efter till exempel en från myndighet påtvingad och oplanerad utbyggnad av allmän VA-försörjning, akuta kostnader för åtgärder till följd av klimatförändringar och i framtiden, kanske i värsta fall viten i den händelse att miljö-kvalitetsnormer inte uppnås. Detta påverkar inte enbart berörda förvaltningar utan även den enskilde medborgaren.

I tabellerna nedan sammanfattas konsekvenser för alternativet att införa denna riktlinje (tabell 7) respektive konsekvenser av att inte införa VA-riktlinjen (tabell 8).

Ekonomiska		Miljömässiga		Sociala	
+	-	+	-	+	-
Bättre anpassad investeringsbudget	Högre investeringskostnad (inklusive anslutning till VO), vilket kräver höjning av VA-taxan	Förbättrade VA-lösningar (kommunala & enskilda) medför minskat näringsläckage till recipient	Risk för lokalt ökad belastning på vissa recipienter till följd av framtida samhällsutv.	Ger tydlighet i planeringen vilket medför trygghet för den enskilde medborgaren samt skapar trygghet för tjänstemän vid berörda förvaltningar	Vissa frågor kan vara svåra att kommunicera med medborgare pga. komplexitet
Mer interna resurser inom organisationen krävs (Miva & Kommunen) för genomförande av VA-riktlinjen Vilket är positivt map kompetensutv.	Mer resurser krävs (Miva & Kommunen) för genomförande av VA-riktlinjen (VA-utbyggnadsplan, tillsynsarbete enskilda avlopp etc)	Förbättrade VA-lösningar bidrar till bättre förutsättningar för recipienten och därigenom bidragande till uppfyllande av MKN		Godtagbara VA-lösningar är en viktig förutsättning för utveckling av Örnsköldsviks kommun (samhällsutv.)	Ökad permanentgrad i omvandlingsområden kan medföra att vissa fastighetsägare känner sig överkörda alt fråntagna den sociala miljön ”stugan på landet”
	Krav på ökad kommunal service i utbyggnadsområden	Anpassningar av samhällsplaneringen till ett förändrat klimat		Bättre VA förbättrar livskvaliteten för boende & olika områdets attraktivitet, så även för kustsamhälle och skärgårdsöar	Hög kostnad för den enskilde vid införande av åtgärd på enskild anläggning alt anslutnings-avgift
	Ökade kostnader för kommuninvånarna genom skattekollektivet (till följd av ökat resursbehov för implementering av riktlinjen)	Bidrar till uppfyllande av nationella miljömål		Förbättrade VA-lösningar, långsiktigt god dricksvattenförsörjning & miljöskydd innebär att attraktiva livsmiljöer bibehålls, utvecklas & skapas	Risk att vissa fastighetsägare upplever det som intrång eller missförstår huvudorsaken med förbättringsåtgärder för enskilda avlopp: att värna hälsa & miljö på lång sikt
	Konsekvenser för KLF genom markägarskap	Minskad risk för lokal avloppspåverkan på råvatten/dricksvattnen		Förbättrad vattenkvalité i sjöar, hav & vattendrag påverkar besöksnäringen & rörliga friluftslivet positivt	Slitningar inom familjer/släkt, kan uppstå till följd av höga kostnader för fastighetsägaren
		Färre enskilda avlopp bedöms minska risken för förorening av dricksvattentäkter		Dricksvattnets kvalitet och kvantitet säkerställs	
				Effektivare internt arbete i VA-frågor	

Tabell 7. Sammanställning konsekvenser för alternativet att införa denna riktlinje

Ekonomiska		Miljömässiga		Sociala	
+	-	+	-	+	-
Ingen större i närtid väntande investeringskostnad pga utökning av VO (Obs utökning kan ändå bli aktuellt men osäkert när i tid)	Avsaknad av plan (& ovisshet) kan leda till oväntade/oplanerade kostnader för såväl kommunen & Miva som för den enskilde		Avsaknad av samlad syn kring VA-frågor utifrån miljö- & hälsobehov samt utifrån kommunens utvecklingsmöjligheter	Miva slipper negativ respons (dåligt anseende) vid intvingande i VA-kollektivet	Ovisshet i och med avsaknad av plan för såväl tjänstemän som för enskilda (vad gäller för mitt område?)
Enskilda avloppslösningar kan vara billigare att anlägga men livslängden är begränsad	En utebliven tillsyns- & åtgärdsplan för enskilda avlopp kan medföra orättvis situation mellan de som måste ansluta sig till kommunalt VA & de som inte anses behöva det men ändå har brister på sina anläggningar		Risk för mindre samt långsammare utvecklat samarbete mellan förvaltningar (Miva & Kommunen) i gemensamma frågor		Ett ökat näringsläckage till recipienter kan medföra att vissa områden blir mindre attraktiva för friluftsliv & rekreation
	Utan förebyggande planering kan väntade klimatförändringar medföra stora konsekvenser för vattenförsörjningen & avloppshanteringen vilket också kan medföra "oväntade" kostnader		Risk för dålig placering av ny bebyggelse med hänsyn till VA-försörjningen (t.ex. onödiga krav på enskilda avlopp där kommunalt avlopp inom få år dras fram)		En utebliven tillsyns- & åtgärdsplan för enskilda avlopp kan medföra orättvis situation mellan de som måste ansluta sig till kommunalt VA och de som inte anses behöva det men ändå har brister på sina anläggningar
			Fortsatt näringsläckage pga ej åtgärdade VA-anläggningar kan försvåra möjligheten att uppnå god status i recipienter (enskilda avlopp ger i överlag sämre rening)		
			Hälsoproblem från dricksvatten		
			Ökad risk för förorening av vattentäkter, förorening av badplatser, smittspridning		
			Utan förebyggande planering kan väntade klimatförändringar medföra stora konsekvenser för vattenförsörjningen & avloppshanteringen		

Tabell 8. Sammanställning konsekvenser för "nollalternativet", det vill säga att inte införa denna riktlinje.

3.6 Slutsatser och diskussion

Alternativet att inte genomföra VA-riktlinjen anses egentligen inte som något alternativ. Att inte införa riktlinjen ger långt mer omfattande konsekvenser än att införa den. Om rådande miljömål, riktlinjer, lagar och krav ska kunna efterlevas och en samhällsutveckling samtidigt ska vara möjlig för kommunen, måste åtgärder enligt föreslagen plan i någon form genomföras. Det man möjligen kan påverka är tidsaspekten, det vill säga tidplanen för genomförandet.

Utbyggnadsplanen för allmän VA-försörjning tillsammans med upprättande av tillsynsplan för enskilt avlopp utgör centrala delar i VA-riktlinjen och arbetet med dessa delar bör för ett lyckat resultat gå hand i hand och ske parallellt. Arbetet förutsätter tillstyrkta resurser, anpassade till planen.

Information och kommunikation är otroligt viktigt, både internt inom den egna organisationen såväl som externt ut till medborgarna. Detta dels för att styra utvecklingen åt det håll medborgarna vill samt för att minimera risk för missförstånd, oro och konflikter.

I och med implementering behöver organisationen ställas om för ett bra resultat och man bör vara medveten om att detta kommer kräva tid innan organisationen är intrimmad. Samarbete är en förutsättning för att arbetet med genomförande av riktlinjen ska fungera och för att nå uppsatta mål. Ett omställningsarbete i nuvarande arbetssätt krävs med omställning från förvaltande till nybyggnation och organisationen måste anpassas efter behoven. För att underlätta i arbetet bör befintliga arbetsgrupper/forum nyttjas. Det är av stor vikt att säkerställa att nya arbetssätt inte blir personrelaterade, vilket motverkas genom att rutiner upprättas och följs.

En djuplodad ekonomisk analys för utbyggnad av allmän VA-försörjning till de identifierade § 6-områdena behöver göras för anpassningar av VA-taxan. Det är dock inte meningen att nuvarande underhålls- och förnyelsearbete ska behöva stå tillbaka på grund av utbyggnadsplanen för allmän VA-försörjning alternativt att utbyggnadsplanen för allmän VA-försörjning ska behöva stå tillbaka för exempelvis en framtida tryggad vattenförsörjning, en klimatsäkrad stad etcetera. Fortsatta interna diskussioner om vilka delar som kan och bör finansieras genom skattemedel är viktigt. Även här krävs samordning i aktuella frågor.

Bilaga 1 - Ordlista och begreppsförklaringar

ABVA

Allmänna bestämmelser för användande av Mivas allmänna vatten- och avloppsanläggning.

Allmän VA-anläggning

En VA-anläggning över vilken en kommun har ett rättsligt bestämmande inflytande och som har ordnats och används för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt vattentjänstlagen.

Allmänna vattentjänster

Vatten- och/eller avloppsförsörjning som kommunen ansvarar för.

Avloppsvatten

Samlingsbegrepp för spillvatten och dagvatten. I vattentjänstlagen definieras avloppsvatten som: "Bortledande av dagvatten och dräneringsvatten från ett område med samlad bebyggelse eller från en begravningsplats, bortledande av spillvatten eller bortledande av vatten som använts för kylning". I miljöbalken definieras avloppsvatten som: "Spillvatten eller annan flytande orenlighet, vatten som använt för kylning, vatten som avleds för sådan avvattning av mark inom detaljplan som inte görs för en viss eller vissa fastigheters räkning, eller vatten som avleds för avvattning av en begravningsplats".

Bräddning

En bräddning är ett utsläpp av avloppsvatten som beror på att ledningsnätet är överbelastat och vattenmängden är större än vad nätet klarar av.

Dagvatten

Tillfälliga flöden av exempelvis regnvatten, smältvatten, spolvatten och framträngande grundvatten.

Enskild anläggning

En VA-anläggning eller annan anordning för vattenförsörjning eller avlopp som inte är eller ingår i en allmän VA-anläggning.

Gemensamhetsanläggning för vatten och avlopp

En gemensamhetsanläggning bildas vid en lantmäteriförrättning med stöd av anläggningslagen (1973:1149). Anläggningen tillhör de fastigheter som samverkar och påverkas därför inte om dessa byter ägare. Gemensamhetsanläggningen förvaltas oftast av en samfällighetsförening, där de deltagande fastigheternas ägare är medlemmar.

Havs- och Vattenmyndigheten (HaV)

En svensk statlig förvaltningsmyndighet på miljöområdet för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav.

Miljökvalitetsnormer (MKN)

Ett styrinstrument inom vattenförvaltningen. Normerna uttrycker den kvalitet en vattenförekomst ska ha vid en viss tidpunkt.

Recipient

Den vattenförekomst som slutligen tar emot avloppet efter olika grad av rening.

Råvatten

Grund- eller ytvatten som efter beredning kan användas till dricksvatten.

Spillvatten

Förorenat vatten från hushåll, industrier, serviceanläggningar och dylikt.

VA-anläggning

En anläggning som har till ändamål att tillgodose behov av vattentjänster för bostadshus eller annan bebyggelse. Den kan inkludera vattenverk, reservoarer, pumpstationer, ledningar och avloppsreningsverk.

VA-försörjning

Produktion och distribution av dricksvatten samt rening och bortledning av spill- och dagvatten.

VA-huvudman

Den som äger och förvaltar den allmänna VA-anläggningen. I Örnsköldsvik ligger ansvaret hos Miva.

Vattenförsörjning

Tillhandahållande av vatten som är lämpligt för normal hushållsanvändning.

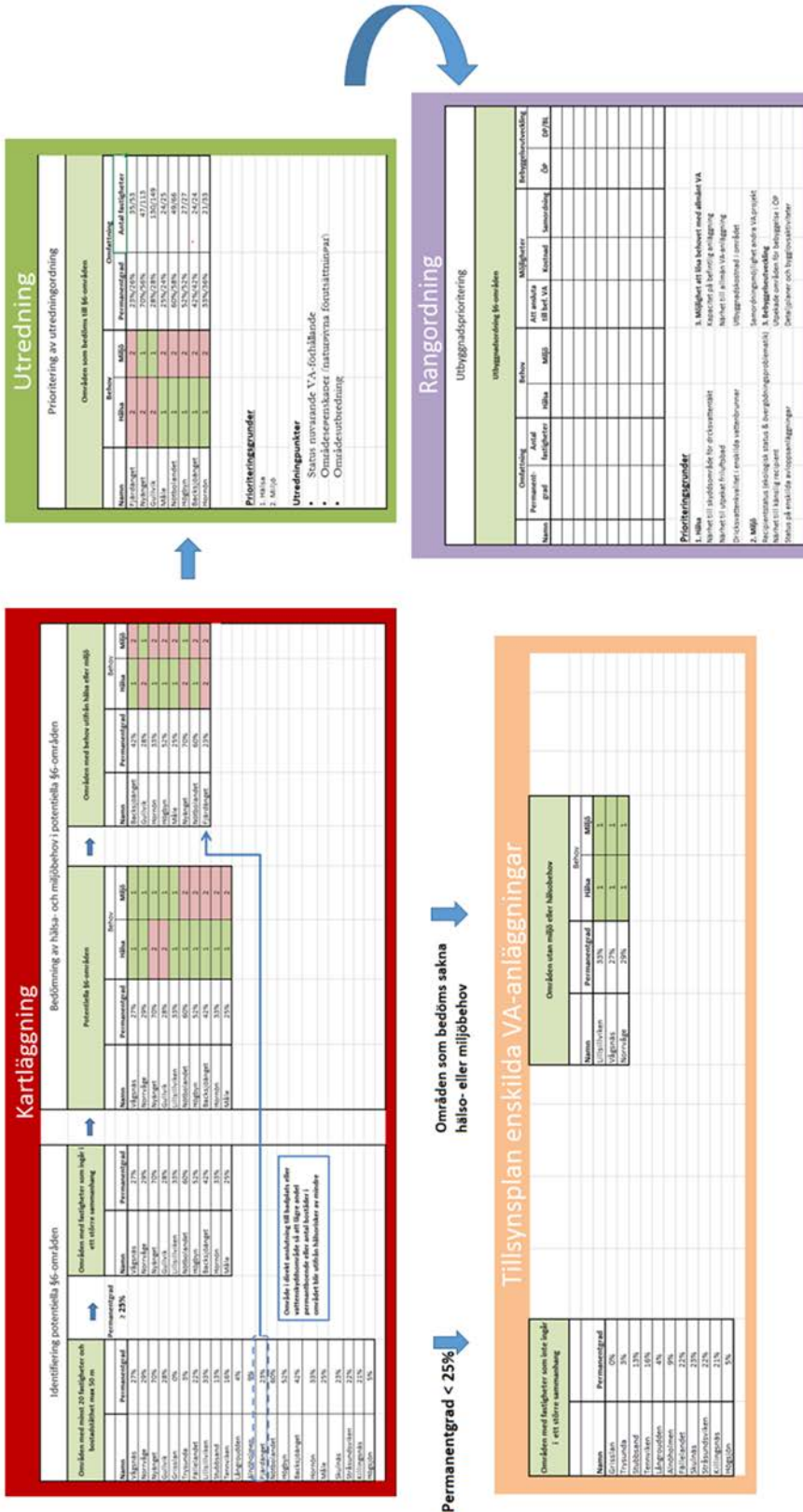
Verksamhetsområde

Det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän VA-anläggning. ABVA och VA-taxa gäller endast inom verksamhetsområdet.

§ 6-område

Bebyggelseområden som utifrån definitionen i Vattentjänstlagens § 6 utgör ett större sammanhang och med hänsyn till hälsa eller miljö har behov att lösa nuvarande VA-situation genom allmän VA-försörjning.

Bilaga 2 – Modell för behovsbedömning av allmän VA-försörjning

Bilaga 3 – Kartöversikt identifierade § 6-områden

